Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

6 päivänä marraskuuta 2012 *

Asetus (EY) N:o 343/2003 — Kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittäminen — Humanitaarinen lauseke — Asetuksen 15 artikla — Henkilö, jolla on turvapaikka jäsenvaltiossa ja joka on riippuvainen turvapaikanhakijan avusta vakavan sairautensa vuoksi — Asetuksen 15 artiklan 2 kohta — Tämän jäsenvaltion, joka ei ole asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, velvollisuus käsitellä kyseisen turvapaikanhakijan tekemä turvapaikkahakemus — Edellytykset

Asiassa C-245/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Asylgerichtshof (Itävalta) on esittänyt 20.5.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.5.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**K**

vastaan

**Bundesasylamt,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), A. Rosas, M. Berger ja E. Jarašiūnas sekä tuomarit E. Juhász, J.-C. Bonichot, D. Šváby, A. Prechal ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.5.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— K, edustajanaan Rechtsanwalt A. Egger,

— Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja P. Cede,

— Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja B. Beaupère-Manokha,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato G. Palatiello,

— Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér Miklós ja K. Veres,

— Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään S. Ossowski,

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja W. Bogensberger,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.6.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee ensiksi niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 343/2003 (EUVL L 50, s. 1) 15 artiklan ja toiseksi sen 3 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat kolmannen maan kansalainen K ja Bundesasylamt (liittovaltion turvapaikkavirasto) ja jossa on kyse siitä, että Bundesasylamt hylkäsi pääasian valittajan Itävallassa tekemän turvapaikkahakemuksen sillä perusteella, että Puolan tasavalta on turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

*Asetus N:o 343/2003*

3 Asetuksen N:o 343/2003 johdanto-osan kolmannessa ja neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) – – Tampereen päätelmissä todetaan, että [yhteiseen eurooppalaiseen turvapaikkajärjestelmään] olisi lyhyellä aikavälillä sisällyttävä selkeä ja toimiva menettely turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi.

(4) Tällaisen menettelyn perusteiden olisi sekä jäsenvaltioiden että asianomaisten henkilöiden kannalta oltava puolueettomat ja oikeudenmukaiset. Menettelyn mukaisesti olisi erityisesti voitava määrittää nopeasti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jotta voidaan taata turvapaikanhakijoille pääsy pakolaisaseman määrittämistä koskeviin menettelyihin ja jotta ei vaaranneta turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeutta koskevan tavoitteen saavuttamista.”

4 Asetuksen johdanto-osan kuudennessa ja seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) Perheiden yhtenäisyys olisi säilytettävä sikäli kuin se on sovitettavissa yhteen niiden muiden tavoitteiden kanssa, joihin turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevien perusteiden ja menettelyjen vahvistamisella pyritään.

(7) Saman perheen jäsenten turvapaikkahakemusten käsittely samassa jäsenvaltiossa mahdollistaa, että ne tutkitaan perusteellisesti ja että heitä koskevat päätökset ovat johdonmukaisia. Jäsenvaltioiden olisi voitava poiketa vastuun määrittämisperusteista, jos tämä tekee mahdolliseksi perheenjäsenten yhteensaattamisen, mikäli tämä on tarpeen humanitaarisista syistä."

5 Kuten asetuksen N:o 343/2003 johdanto-osan 15 perustelukappaleesta käy ilmi, kun se luetaan SEU 6 artiklan 1 kohdan valossa, asetuksessa noudatetaan oikeuksia, vapauksia ja periaatteita, jotka on tunnustettu erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (jäljempänä perusoikeuskirja). Sen tarkoituksena on erityisesti varmistaa perusoikeuskirjan 1 ja 18 artiklan perusteella, että ihmisarvoa ja oikeutta turvapaikkaan kunnioitetaan täysimääräisesti.

6 Asetuksen N:o 343/2003 1 artiklassa säädetään, että siinä "vahvistetaan ne perusteet ja menettelyt, joiden mukaisesti määritellään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio".

7 Asetuksen 2 artiklan c, d, e ja i alakohdan mukaan asetuksessa tarkoitetaan

"c) 'turvapaikkahakemuksella' kolmannen maan kansalaisen tekemää hakemusta, joka voidaan ymmärtää pyynnöksi saada kansainvälistä suojelua jostakin jäsenvaltiosta [pakolaisten oikeusasemaa koskevan, 28.7.1951 allekirjoitetun] Geneven yleissopimuksen mukaisesti. Kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevia hakemuksia pidetään aina turvapaikkahakemuksina, jollei asianomainen kolmannen maan kansalainen nimenomaisesti pyydä muunlaista suojelua, jota on mahdollista hakea erikseen;

d) 'hakijalla' tai 'turvapaikanhakijalla' kolmannen maan kansalaista, joka on tehnyt turvapaikkahakemuksen, jonka johdosta ei vielä ole tehty lopullista päätöstä;

e) 'turvapaikkahakemuksen käsittelyllä' toimivaltaisten viranomaisten kansallisen lainsäädännön mukaisesti suorittamaa turvapaikkahakemuksen käsittelyä tai niiden tekemää sitä koskevaa päätöstä tai määräystä, lukuun ottamatta menettelyjä, joiden mukaisesti määritetään turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastaava valtio tämän asetuksen mukaisesti;

– –

i) 'perheenjäsenillä', jos perhe on jo ollut olemassa lähtömaassa, seuraavia hakijan perheenjäseniä, jotka oleskelevat jäsenvaltioiden alueella:

i) turvapaikanhakijan aviopuoliso tai vakituinen avopuoliso, jos asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön tai käytännön mukaan avopuolisot rinnastetaan sen ulkomaalaisia koskevassa lainsäädännössä aviopuolisoihin;

ii) edellä i alakohdassa tarkoitettujen puolisoiden tai hakijan alaikäiset lapset, jos nämä ovat naimattomia ja kyseisen henkilön huollettavina riippumatta siitä, ovatko he syntyneet avioliitossa tai avioliiton ulkopuolella tai onko heidät otettu ottolapsiksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti;

iii) isä, äiti tai holhooja, jos hakija tai pakolainen on alaikäinen ja naimaton".

8 Asetuksen II lukuun, jonka otsikko on ”Yleiset periaatteet”, sisältyvän 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on käsiteltävä kenen tahansa kolmannen maan kansalaisen minkä tahansa jäsenvaltion rajalla tai alueella esittämä turvapaikkahakemus. Turvapaikkahakemuksen käsittelee yksi ainoa jäsenvaltio. Tämä jäsenvaltio on se, joka III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa hakemuksen käsittelystä.

2. Edellä 1 kohdasta poiketen kukin jäsenvaltio voi käsitellä kolmannen maan kansalaisen sille esittämän turvapaikkahakemuksen siinäkin tapauksessa, ettei se tässä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ole vastuussa hakemuksen käsittelystä. Tällöin jäsenvaltiosta tulee asetuksessa tarkoitettu turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, ja sen on otettava vastatakseen kaikista tähän vastuuseen liittyvistä velvollisuuksista. Sen on tarvittaessa ilmoitettava tästä aiemmin vastuussa olleelle jäsenvaltiolle tai jäsenvaltiolle, joka toteuttaa menettelyä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi, tai jäsenvaltiolle, jolle on esitetty hakijaa koskeva vastaanotto- tai takaisinottopyyntö.”

9 Asetuksen N:o 343/2003 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ”hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion” määrittämistä varten asetuksen III luvun 6–14 artiklassa luetellaan etusijajärjestyksessä joukko objektiivisia perusteita.

10 Asetuksen 15 artiklassa, joka on otsikolla ”Humanitaarinen lauseke” varustetun IV luvun ainoa artikla, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltio voi, vaikkei se tässä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan olisi vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, saattaa erityisesti perhesyihin tai kulttuurillisiin näkökohtiin perustuvista humanitaarisista syistä yhteen perheenjäsenet sekä muut hakijasta riippuvaiset sukulaiset. Tämä jäsenvaltio käsittelee tällöin asianomaisen henkilön turvapaikkahakemuksen toisen jäsenvaltion pyynnöstä. Henkilöiden, joita asia koskee, on annettava tähän suostumuksensa.

2. Tapauksissa, joissa asianomainen henkilö on riippuvainen toisen avusta raskauden, vastasyntyneen lapsen, vakavan sairauden, vammaisuuden tai korkean ikänsä vuoksi, jäsenvaltioiden on yleensä pidettävä turvapaikanhakija yhdessä jonkin jäsenvaltion alueella oleskelevan sukulaisensa kanssa tai saattaa hänet yhteen tämän kanssa edellyttäen, että perhesiteet olivat olemassa jo lähtömaassa.

– –

4. Jos jäsenvaltio, jonka puoleen on käännytty, suostuu pyyntöön, siirtyy vastuu hakemuksen käsittelystä tälle valtiolle.

5. Tämän artiklan täytäntöönpanoa koskevat edellytykset ja menettelyt, mukaan luettuina tarvittaessa sovittelumenettelyt, joiden mukaan ratkaistaan jäsenvaltioiden väliset erimielisyydet kyseisten henkilöiden yhteensaattamisen tarpeellisuudesta tai siitä, missä tämä olisi toteutettava, hyväksytään 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.”

11 Asetuksen N:o 343/2003 V luvussa, jonka otsikko on ”Vastaanotto ja takaisinotto”, on muun muassa 16 artikla, jonka 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltio, joka on tämän asetuksen perusteella vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, on velvollinen:

– –

c) ottamaan 20 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti takaisin hakijan, jonka hakemusta käsitellään ja joka oleskelee ilman lupaa toisessa jäsenvaltiossa;

– –”

*Asetus (EY) N:o 1560/2003*

12 Asetuksen N:o 343/2003 soveltamista koskevista säännöistä 2.9.2003 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1560/2003 (EUVL L 222, s. 3) 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Riippuvuussuhde”, säädetään seuraavaa:

”1. On sovellettava [asetuksen N:o 343/2003] 15 artiklan 2 kohtaa sekä silloin, kun turvapaikanhakija on riippuvainen jäsenvaltion alueella oleskelevan sukulaisen avusta, että silloin, kun jäsenvaltion alueella oleskeleva sukulainen on riippuvainen turvapaikanhakijan avusta.

2. [Asetuksen N:o 343/2003] 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu riippuvuussuhde on arvioitava mahdollisuuksien mukaan objektiivisten tosiseikkojen, kuten lääkärintodistusten perusteella. Jos tällaisia todisteita ei ole saatavilla tai niitä ei voida esittää, humanitaariset syyt voidaan katsoa vahvistetuiksi ainoastaan asianomaisten henkilöiden antamien vakuuttavien tietojen perusteella.

– –

4. [Asetuksen N:o 343/2003] 15 artiklan 2 kohdan soveltaminen edellyttää kaikissa tapauksissa sen toteamista, että asianomainen turvapaikanhakija tai sukulainen todella pystyy antamaan tarvittavan avun.

– –”

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

13 K. saapui Puolaan laittomasti kolmannesta maasta ja jätti siellä maaliskuussa 2008 ensimmäisen turvapaikkahakemuksen.

14 Hän poistui Puolasta odottamatta turvapaikkahakemuksensa käsittelyn päättymistä ja tuli laittomasti Itävaltaan, jossa hän asettui asumaan aikuisista pojistaan yhden kanssa, jolla jo oli pakolaisasema samoin kuin hänen puolisollaan ja kolmella alaikäisellä lapsellaan.

15 K. teki huhtikuussa 2008 Itävallassa toisen turvapaikkahakemuksen.

16 Asylgerichtshofin mukaan on näytetty toteen, että K:n miniä on vastasyntyneen lapsensa sekä eräässä kolmannessa maassa sattuneesta vakavasta traumaattisesta tapahtumasta aiheutuneen vakavan sairautensa ja vammansa vuoksi riippuvainen K:sta. Kyseisen tapahtuman ilmi tuleminen aiheuttaisi vaaran siitä, että miniä joutuisi perheen kunnian palauttamiseen liittyvän kulttuurisen tradition vuoksi miespuolisten sukulaistensa taholta vakavan väkivallan kohteeksi. Siitä lähtien, kun K. ja hänen miniänsä kohtasivat uudelleen Itävallassa, K. on ollut miniän neuvoja ja luotetuin henkilö, perhesuhteiden ohella myös siksi, että hänellä on relevantti ammatillinen kokemus.

17 Koska Itävallan viranomaiset katsoivat, että Puolan tasavalta oli vastuussa K:n tekemän turvapaikkahakemuksen käsittelystä, se pyysi kyseiseltä jäsenvaltiolta K:n takaisinottoa.

18 Pyytämättä Itävallan viranomaisilta K:n vastaanottamista asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan perusteella Puolan viranomaiset vastasivat tähän pyyntöön suostumalla ottamaan K:n takaisin asetuksen 16 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti.

19 Näissä olosuhteissa Bundesasylamt jätti 16.7.2008 tekemällään päätöksellä tutkimatta K:n Itävallassa tekemän turvapaikkahakemuksen sillä perusteella, että Puolan tasavalta oli hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

20 K. valitti tästä tutkimatta jättämistä koskevasta päätöksestä Asylgerichtshofiin.

21 Asylgerichtshof toteaa, että Puolan tasavalta on lähtökohtaisesti toimivaltainen käsittelemään K:n turvapaikkahakemuksen, koska K. ylitti ensimmäiseksi tämän jäsenvaltion rajan laittomasti kolmannesta maasta käsin; kyseinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että sen käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa on harkittava asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan tai jopa sen 3 artiklan 2 kohdan soveltamista. Kumman tahansa säännöksen soveltaminen johtaisi siihen, että Itävallan tasavalta on toimivaltainen käsittelemään turvapaikkahakemuksen.

22 Asylgerichtshof katsoo lisäksi, että asetuksen N:o 343/2003 15 artikla on lex specialis, minkä vuoksi sillä on etusija asetuksen 6–14 artiklassa esitettyihin yleisiin sääntöihin nähden.

23 Asylgerichtshofin mukaan asetuksen N:o 343/2003 3 artiklan 2 kohdan soveltaminen on toissijaista asetuksen 15 artiklan soveltamiseen nähden, jos Itävallan tasavallan pitäisi käyttää oikeuttaan ottaa omasta aloitteestaan vastuu turvapaikkahakemuksen käsittelystä viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitetun kaltaisista humanitaarisista syistä.

24 Kansallisen tuomioistuimen 15 artiklan tulkintaa koskevista selityksistä käy ilmi, että sen näkemyksen mukaan sen käsiteltäväksi saatetun asian kaltaisissa olosuhteissa olisi syytä tutkia, voidaanko 15 artiklan 2 kohtaa mahdollisesti soveltaa, ennen sen tutkimista, voidaanko artiklan 1 kohtaa soveltaa toissijaisesti.

25 Tässä tilanteessa Asylgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 343/2003 15 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltiolle, joka tämän asetuksen 6–14 artiklan säännösten mukaan ei ensisijaisesti ole vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, siirtyy pakottavasti vastuu turvapaikanhakijan hakemuksen käsittelystä, kun kyseisessä valtiossa asuvat turvapaikanhakijan vakavasti sairas ja kulttuurisista syistä uhattu miniä tai miniän sairastumisen vuoksi hoidon tarpeessa olevat alaikäiset lapsenlapset ja kun turvapaikanhakija on valmis ja kykenevä miniän tai lapsenlasten auttamiseen? Päteekö tämä myös, vaikka turvapaikkahakemuksesta ensisijaisesti vastuussa oleva jäsenvaltio ei ole esittänyt asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaista pyyntöä?

2) Onko asetuksen N:o 343/2003 3 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että edellä ensimmäisessä kysymyksessä kuvatussa tilanteessa sille valtiolle, joka ei ole ensisijaisesti vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, siirtyy pakottavasti vastuu hakemuksen käsittelemisestä, mikäli asetuksen N:o 343/2003 nojalla muutoin määräytyvä vastuu johtaisi [ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen] 3 tai 8 artiklan ([perusoikeuskirjan] 4 tai 7 artiklan) rikkomiseen? Voidaanko tässä tapauksessa käyttää [kyseisen yleissopimuksen] 3 tai 8 artiklan ([perusoikeuskirjan] 4 tai 7 artiklan) tulkinnassa ja soveltamisessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä poikkeavia, nimittäin laajempia merkityksiä käsitteistä ’epäinhimillinen kohtelu’ tai ’perhe’?”

## Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

*Ensimmäinen kysymys*

26 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko asetuksen N:o 343/2003 15 artiklaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa, joissa turvapaikanhakijan miniä on vastasyntyneen lapsensa sekä vakavan sairautensa ja vammansa vuoksi riippuvainen turvapaikanhakijan avusta, voi jäsenvaltiolle, joka ei ole se, joka asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa turvapaikanhakijan tekemän hakemuksen käsittelystä, siirtyä pakottavasti vastuu hakemuksen käsittelystä humanitaarisista syistä. Jos vastaus tähän on myöntävä, kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, päteekö tämä tulkinta myös, jos näiden perusteiden mukaisesti vastuussa oleva jäsenvaltio ei ole esittänyt asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaista pyyntöä.

27 Tämän osalta on todettava, että kun asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 1 kohta on valinnanvapauteen perustuva säännös, jossa jäsenvaltioille annetaan laaja harkintavalta päätettäessä erityisesti perhesyihin tai kulttuurillisiin näkökohtiin perustuvista humanitaarisista syistä ”saattaa yhteen” perheenjäsenet sekä muut hakijasta riippuvaiset sukulaiset, artiklan 2 kohdassa kuitenkin rajoitetaan tätä harkintavaltaa siten, että tässä säännöksessä vahvistettujen edellytysten täyttyessä jäsenvaltioiden on ”yleensä pidettävä” turvapaikanhakija ”yhdessä” sukulaisensa kanssa.

28 Ensimmäisellä kysymyksellä pyritään siis ensi sijassa selvittämään, miten asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohtaa on tulkittava.

29 On yhtäältä todettava, että toisin kuin Itävallan ja Tšekin hallitukset ovat väittäneet, pelkästään se, että turvapaikanhakija ei enää ole ”hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion” alueella vaan oleskelee jo toisen jäsenvaltion alueella, jossa hän hakee ”perheen yhdistämistä” humanitaarisista syistä, ei voi vaikuttaa siten, että se sellaisenaan sulkisi pois asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan soveltamisen.

30 Artiklan 2 kohdassa ei näet tarkoiteta vain tilanteita, joissa jäsenvaltiot ”saattavat yhteen” turvapaikanhakijan ja hänen sukulaisensa, vaan myös tilanteita, joissa ne ”pitävät” heidät yhdessä, kun asianomaiset henkilöt ovat jo jonkin muun jäsenvaltion alueella kuin sen, joka on asetuksen N:o 343/2003 III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

31 Tämä tulkinta on johdonmukainen asetuksen N:o 343/2003 3 artiklan 2 kohdan kanssa, jonka mukaan kukin jäsenvaltio ”voi” käsitellä kolmannen maan kansalaisen sille esittämän turvapaikkahakemuksen siinäkin tapauksessa, ettei se tässä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ole vastuussa hakemuksen käsittelystä, minkä lisäksi se on myös asetuksen 15 artiklan 2 kohdan tehokkaan vaikutuksen parhaiten varmistava tulkinta.

32 Toisaalta on tutkittava ensiksi, voidaanko 15 artiklan 2 kohtaa soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa riippuvaisuustilanteessa, jossa turvapaikanhakija itse ei ole riippuvainen sellaisen sukulaisensa avusta, joka oleskelee muussa kuin asetuksen N:o 343/2003 III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevassa jäsenvaltiossa, vaan tässä muussa jäsenvaltiossa oleskeleva sukulainen on riippuvainen turvapaikanhakijan avusta.

33 Tästä on todettava, että asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdassa ei viitata nimenomaisesti sellaisen turvapaikanhakijan tilanteeseen, joka on riippuvainen jonkin toisen henkilön avusta. Kun unionin lainsäätäjä on käyttänyt tässä säännöksessä sellaista yleistä ilmaisua kuin ”asianomainen

henkilö” siitä, joka on riippuvainen ”toisen” avusta säännöksessä tarkoitetuin tavoin, se on sen sijaan antanut ymmärtää, että sekä ”asianomaisen henkilön” että ”toisen” käsite voivat viitata turvapaikanhakijaan.

34 Tätä tulkintaa ei voi horjuttaa pelkästään se seikka, että unionin lainsäätäjä on 15 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä käyttämällä ilmaisua ”asianomaisen henkilön turvapaikkahakemus” rinnastanut tässä erityissäännöksessä käsitteet turvapaikanhakija ja ”asianomainen henkilö”. Tästä on todettava, että saman kappaleen seuraavassa virkkeessä turvapaikanhakijasta ja toisesta henkilöstä käytetään ilmaisua ”henkilöt, joita asia koskee”.

35 Tämä tulkinta on pikemminkin asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan tavoitteen mukainen; asetuksella pyritään, kuten sen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan, mahdollistamaan jäsenvaltioille ”perheenjäsenten” yhteensaattaminen, mikäli tämä on tarpeen humanitaarisista syistä.

36 Tästä on huomattava, että asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan tavoite saavutetaan sekä silloin, kun turvapaikanhakija on se, joka on riippuvainen sukulaisestaan, joka oleskelee muussa kuin asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevassa jäsenvaltiossa, että käänteisesti silloin, kun kyseinen sukulainen on riippuvainen turvapaikanhakijan avusta.

37 Samalla tavoin asetuksen N:o 1560/2003 11 artiklan 1 kohdassa täsmennetään asetuksessa N:o 343/2003 annetun täytäntöönpanotoimivallan rajoissa, että asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohtaan sisältyvä ilmaus ”asianomainen henkilö” on ymmärrettävä niin, että se koskee myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaista riippuvaisuustilannetta.

38 Toiseksi on täsmennettävä, että huolimatta siitä, että asetuksen N:o 343/2003 2 artiklan i alakohdassa tarkoitettu ”perheenjäsenen” käsite ei koske turvapaikanhakijan miniää eikä lapsenlapsia, asetuksen 15 artiklaa on kuitenkin tulkittava siten, että nämä henkilöt kuuluvat 15 artiklan 2 kohdassa käytetyn ”sukulaisen” käsitteen alaan.

39 Tästä on ensiksi huomattava, että näiden asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdassa käytettyjen ilmaisujen eri kieliversioiden välillä on eroja ja että eräissä niistä, kuten esimerkiksi englanninkielisessä versiossa, käytetään asetuksen 2 artiklan i alakohdassa käytetyistä poikkeavia ja niitä laajempia ilmaisuja.

40 Tämän jälkeen on syytä todeta, että kun otetaan huomioon, että asetuksen N:o 343/2003 6–8 artiklaan sisältyy pakottavia säännöksiä, joiden tarkoituksena on asetuksen johdanto-osan kuudennen perustelukappaleen mukaisesti perheiden yhtenäisyyden säilyttäminen, 15 artiklaan sisältyvää humanitaarista lauseketta on – sen vuoksi, että sen tavoitteena on mahdollistaa jäsenvaltioiden poikkeaminen niiden toimivallan jakoa koskevista kriteereistä perheenjäsenten yhteen saattamisen helpottamiseksi silloin, kun se on humanitaarisista syistä tarpeen – voitava soveltaa myös tilanteissa, jotka eivät kuulu 6–8 artiklassa säänneltyihin tilanteisiin, vaikka niissä on kyse henkilöistä, jotka eivät kuulu mainittuun 2 artiklan i alakohtaan sisältyvän ”perheenjäsenten” määritelmän alaan.

41 Asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan humanitaarisen tavoitteen mukaisesti siinä rajataan muun muassa vakavaan sairauteen tai vammaisuuteen perustuvan riippuvaisuuden perusteella sellainen turvapaikanhakijoiden sukulaisten piiri, joka on väistämättä laajempi kuin asetuksen 2 artiklan i alakohdassa määritelty.

42 Kun perhesiteet olivat olemassa jo lähtömaassa, on selvitettävä, tarvitseeko turvapaikanhakija tai henkilö, johon hänellä on perhesiteet, tosiasiallisesti apua, ja tarvittaessa selvitettävä, että henkilö, jonka on annettava toiselle tämä apu, kykenee sen myös antamaan.

43 Näissä olosuhteissa asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohtaa sovelletaan, jos siinä mainitut humanitaariset syyt koskevat yhtä säännöksessä tarkoitettua riippuvaista henkilöä, joka ei ole asetuksen 2 artiklan i alakohdassa tarkoitettu perheenjäsen mutta jolla on perhesiteet turvapaikanhakijaan ja jolle turvapaikanhakija todella kykenee antamaan tarvittavan avun asetuksen N:o 1560/2003 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

44 On kolmanneksi korostettava, että kun kyseessä on riippuvaisuustilanne, joka voi kuulua asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, sellaisena kuin sitä on tulkittu edellä 33–43 kohdassa, ja jossa asianomaiset ovat jonkin muun kuin asetuksen N:o 343/2003 III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion alueella, kyseisen jäsenvaltion on ”yleensä” pidettävä nämä henkilöt yhdessä edellyttäen, että perhesiteet olivat olemassa jo lähtömaassa.

45 Tästä viimeksi mainitusta edellytyksestä on riittävää täsmentää, että ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasiassa turvapaikanhakijan ja hänen miniänsä perhesiteet olivat olemassa jo lähtömaassa.

46 Erityisemmin velvollisuus ”yleensä” pitää turvapaikanhakija ja hänen sukulaisensa yhdessä asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuin tavoin on ymmärrettävä siten, että jäsenvaltio voi poiketa velvollisuudestaan pitää asianomaiset henkilöt yhdessä vain, jos se on perusteltua poikkeuksellisen tilanteen vuoksi. On täsmennettävä, että kansallinen tuomioistuin ei ole ennakkoratkaisupyynnössään vedonnut tällaiseen poikkeukselliseen tilanteeseen.

47 Kun 15 artiklan 2 kohdassa vahvistetut edellytykset täyttyvät, jäsenvaltiosta, joka on säännöksessä mainituista humanitaarisista syistä velvollinen vastaanottamaan turvapaikanhakijan, tulee turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

48 Tämän osalta on lisättävä, että toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus varmistua siitä, että asetus N:o 343/2003 pannaan täytäntöön siten, että taataan turvapaikanhakijoille pääsy pakolaisaseman määrittämistä koskeviin menettelyihin, ja siten, ettei vaaranneta turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeutta koskevan tavoitteen saavuttamista.

49 Asetuksen N:o 343/2003 johdanto-osan neljännestä perustelukappaleesta seuraavaa nopeutta koskevaa tavoitetta on myös korostettava, kun lopuksi on selvitettävä ensimmäisen kysymyksen toisen osan yhteydessä syyt, joiden vuoksi pääasian kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan soveltaminen on perusteltua, vaikka ”hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio” ei ole esittänyt asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaista pyyntöä.

50 Useat käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset tukevat näkemystä, jonka mukaan ”hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion” pyyntö on joka tapauksessa asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdan soveltamisen välttämätön edellytys, miltä osin on täsmennettävä, että tähän säännökseen ei, toisin kuin saman artiklan 1 kohdan toiseen virkkeeseen, sisälly mitään mainintaa toiselta jäsenvaltiolta lähtöisin olevasta ”pyynnöstä”.

51 Tämän osalta on todettava, että jos turvapaikanhakija ja hänen sukulaisensa, jotka ovat yhdessä jonkin muun kuin asetuksen N:o 343/2003 III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion alueella, ovat asianmukaisesti näyttäneet toteen asetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun riippuvaisuustilanteen olemassaolon, kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät voi olla olematta tietoisia tämän erityisen tilanteen olemassaolosta, eikä saman artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetun kaltaisella pyynnöllä enää olisi kohdetta. Näissä olosuhteissa tämä vaatimus olisi luonteeltaan puhtaasti muodollinen.

52 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kyse ei ole asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta sukulaisten ”yhteen saattamisesta” vaan heidän yhdessä ”pitämisestään” jäsenvaltiossa, jossa he ovat, olisi ”hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion” esittämän pyynnön vaatiminen ristiriidassa nopeutta koskevan velvoitteen kanssa, koska se pidentäisi turhaan menettelyä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi.

53 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohta on sovellettavissa, vaikka turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio ei ole esittänyt tätä koskevaa pyyntöä jäsenvaltiolle, jossa turvapaikkahakemus on tehty.

54 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiolle, joka ei ole se, joka asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, siirtyy tämä vastuu. Jäsenvaltion, josta on tullut asetuksessa tarkoitettu hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, on otettava kannettavakseen tähän vastuuseen liittyvät velvollisuudet. Se ilmoittaa tästä hakemuksen käsittelystä aiemmin vastuussa olleelle jäsenvaltiolle. Tätä 15 artiklan 2 kohdan tulkintaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltio, joka oli asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti vastuussa hakemuksen käsittelystä, ei ole esittänyt tätä koskevaa pyyntöä saman artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisesti.

*Toinen kysymys*

55 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastus, tämän ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä ei ole tarpeen lausua kansallisen tuomioistuimen esittämästä toisesta kysymyksestä.

## Oikeudenkäyntikulut

56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 343/2003 15 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiolle, joka ei ole se, joka asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä, siirtyy tämä vastuu. Jäsenvaltion, josta on tullut asetuksessa tarkoitettu hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, on otettava kannettavakseen tähän vastuuseen liittyvät velvollisuudet. Se ilmoittaa tästä hakemuksen käsittelystä aiemmin vastuussa olleelle jäsenvaltiolle. Tätä 15 artiklan 2 kohdan tulkintaa sovelletaan myös, kun jäsenvaltio, joka oli asetuksen III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti vastuussa hakemuksen käsittelystä, ei ole esittänyt tätä koskevaa pyyntöä saman artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisesti.**

Allekirjoitukset